

Populismens paradokser og Europas fremtid

Ulf Hedetoft
Professor, Saxo-instituttet, KU

UNIVERSITY OF COPENHAGEN



Populismens grundtræk og paradokser

- Populisme og nationalisme: *the Second Coming*
- Folket mod eliten
- Nationalstat og globalisering
- Lighed og ulighed, tillid og forræderi
- Institutioner og personer: moralismens betydning
- Populismens fantasier: velfærd og/eller identitet?
- Populisme og Europa
- *Varieties of populism*

Ungarn – historiske ydmygelser og retfærdig hævn

- “The Government of Hungary is committed to ensuring that, in the modern, global world, Hungary preserves its language, character, culture, origins and traditions. We believe that – also in the 21st century – the only states which can be strong are those which are proud of their national identities and are able to preserve them. Today’s Western teaching does not recognise this truth, but we insist on preserving our Hungarian national identity.” (Viktor Orbán 2018)

Ungarn, fortsat

- Tre hovedgrunde: Trianon; Nazisme og Kommunisme (1956); systemsammenbrud efter 1990. Alle opfattes som historiske ydmygelser påført 'udefra'.
- Ungarn stræber efter at være noget i sig selv og overvinde ydmygelserne gennem stærk national identitetsdannelse, religiøs retorik og afvisning af forpligtende internationalt samarbejde.
- Kræfter der modarbejder denne kulturkamp udstilles som forrædere eller trusler, fx Soros, EU, intern opposition eller migranter. Liberalisme et skældsord.
- Ungarn er *den* populistiske nationalstat *par excellence*. Selv kalder de sig for et 'illiberalt demokrati'.

'Ungarn er det første for os' (valgplakat)



Sverige – kampen mellem to moralismer

- *Folkhemmet*, dets betydninger og varianter som nationalt og moralsk orienteringspunkt
- Den svenske (velfærds)model
- Moralen mellem nationalt og internationalt – Sverige som moralsk supermagt og ledetråd
- Migrationen som politisk symbol – de åbne armes politik
- Oprøret fra højre – Sverigedemokraterne og *folkhemmet*. Den populistiske moralisme.

Sverige, fortsat

- Kampen mellem den nationale og den liberale moral – to udgaver af almenvellet. Liberalisterne har midlertidigt sejret, men kun ved at overtage væsentlige dele af populisternes program.
- “A moral superpower feels an obligation to tell the world what to do, and how. For this task, it considers itself exceptionally and uniquely qualified.” (Ann-Sofie Dahl 2006)
- Denne selvbevidsthed er i krise. Sverige fremstår ikke længere som model til efterfølgelse. Og hvor er ‘folkhemmet’?

SD mod globalisering og migration



Catalonien – frigørelseskampen og martyriet

- Kampen for en stat, der aldrig eksisterede – en drøm og en fantasi
- Den spanske stat som fascistoid og undertrykkende – den eksterne fjende og den elite, der skal gøres op med
- Halvdelen af den catalanske befolkninger modstander af uafhængighed, hvilket vanskeliggør kampen, men ikke martyriet
- Forskellen fra den ungarnske og svenske populisme: accepten af det internationale/europæiske samarbejde; fraværet af en forræderisk catalansk elite; ægte demokrati fører til selvstændighed

Catalonien, fortsat

- Det dobbelte billede af 'folket'. Martyriets retorik:
- "(...) Carles Puigdemont, in a packed room at the University of Copenhagen, (...) said that if the Catalan people cannot freely choose their government, it will mean that there is no democracy in Catalonia, that 'voting is useless'. Not just that. He warned that with the conflict between Catalonia and Spain and the authoritarian reaction by Madrid towards the 1st October referendum, *'democracy is at stake in the whole of Europe'*. 'The shadow of Franco is still long', he said in a hard-hitting speech (...)" (*El Nacional*, 18. december 2018)

Catalonien vs Spanien!



Perspektiver

- Har populistterne en pointe? Hvorfor udgør populismen ikke et svar på de store udfordringer?
- Salvinis 'European Alliance for People and Nations'
- "'All over Europe you see the same split,' says France's Economy Minister Le Maire. 'One part benefiting from globalization, and the other suffering from globalization.' Without a drastic fix, nationalism will increase its hold on the continent. 'The status quo is not an option,' he says. 'The status quo will lead to the end of Europe.'" (Vivienne Walt, TIME, 11 April 2019)

Afsluttende reklame!

Min kommende bog:

- Ulf Hedetoft, *Paradoxes of Populism. Troubles of the West and Nationalism's Second Coming*. New York and London: Anthem Press (2019/2020)